

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน ตำบลคลองวัว อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน ตำบลคลองวัว อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง 2) ศึกษาบทบาท และยุทธวิธีการดำเนินงานของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน 3) ศึกษาผล หรือความสำเร็จที่ชุมชนได้รับจากการดำเนินงานของภาครัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิง คุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา จากชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน จำนวน 5 กรณีศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดย การศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ เนื้อหา จำแนกชนิดของข้อมูล เปรียบเทียบ และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน

ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน หมู่ที่ 1 ตำบลคลองวัว อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ก่อตั้งขึ้นใน ปี พ.ศ. 2445 พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม อยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีสภาพแตกต่างกันมาก ลักษณะของชุมชนแบ่ง เป็น 3 ช่วง คือ

1) ในช่วงของการบุกเบิกกับการพึ่งพาตนเอง (พ.ศ. 2445-2503) เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำอาชีพเกษตรกรรม อาชีพหลัก คือ การทำนาโดยการช่วยเหลือเอแรงกันในชุมชน ที่ เรียกว่า “ลงแขก” การผลิตในชุมชนเพื่อกินเพื่อใช้ในครอบครัว และแบ่งปันให้ญาติพี่น้อง คนในชุมชน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ วิถีชีวิตจึงยึดปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของชาวพุทธโดยทั่วไป การ ดำเนินชีวิตจึงเป็นแบบพอเพียง คือ ผลิตเพื่อพออยู่พอกิน

2) ช่วงของการเปลี่ยนแปลงชุมชนตำบลคลองวัว (พ.ศ. 2504-2539) การดำเนินชีวิต เป็นแบบผลิตเพื่อการค้ามากขึ้นตามนโยบายรัฐบาลที่พัฒนาประเทศโดยยึดแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับ ที่ 1 ถึงฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2504-2539) ระยะแรกคนในชุมชนยังมีอาชีพทำนา มีการนำเครื่องจักรมาใช้ใน การผลิตมากขึ้น เช่น ไร่รถแทรกเตอร์ไถนาแทนควาย และใช้สารเคมี เช่น ไร่ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงเพื่อเพิ่ม ผลผลิต ต่อมา มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมคนหนุ่มสาวออกไปทำงานในโรงงาน ค้าขาย รับจ้าง นอก ชุมชนมากขึ้น คนที่เหลืออยู่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ได้ทำนาในลักษณะที่เป็นเกษตรสวนผสม หรือทำอาชีพเสริมอื่นๆ เช่น จักสานไม้ไผ่ ช่วงของการเปลี่ยนแปลงระยะแรก รัฐบาลได้พัฒนา โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ทำให้ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินมีสาธารณูปโภคที่ทำให้เกิดความสะดวกสบาย มากขึ้น เช่น มีถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น ทำให้การดำรงชีวิตต้องใช้เงินซื้อเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวก สะดวกสบาย เช่น พัดลม หม้อหุงข้าว โทรทัศน์ ตู้เย็น รถจักรยานยนต์ ฯลฯ ทำให้มีค่าใช้จ่ายเป็นราย

เดือนเพิ่มขึ้น การช่วยเหลือเอาแรงกันจึงลดน้อยลง เป็นการรับจ้างทำงานเป็นรายวันหรือทำในลักษณะ
 เหม่าจ่ายแทน ในปีพ.ศ. 2532 นางปราณี จันทวร ได้ชักชวนคนในชุมชนจัดตั้งกลุ่มจักสานไม้ไผ่ขึ้น
 เพื่อทำเป็นอาชีพเสริม จึงเป็นผู้นำแบบธรรมชาติที่มีบทบาทในชุมชน ต่อมาในปีพ.ศ. 2536 ได้สร้าง
 อาคารศูนย์การเรียนรู้ในที่ดินของนางปราณี จันทวร เรียกชื่อว่า ศูนย์การเรียนรู้บ้านบางตาแผ่นดิน ตำบล
 คลองวัว มีการอบรมความรู้ในเรื่องต่างๆ เช่น กฎหมายชาวบ้าน แหล่งทุน การทำแผนธุรกิจ เป็นต้น
 และเป็นที่ทำการของกลุ่มจักสาน ทำให้คนในชุมชนได้มีโอกาสมาพบปะพูดคุยกันบ่อยขึ้น เกิดการ
 แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ เมื่อสมาชิกกลุ่มเพิ่มมากขึ้น กลุ่มจักสานได้หักกำไรที่ได้จากการขาย
 ผลิตภัณฑ์ของสมาชิก ตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นทุนในการดูแลช่วยเหลือกันเองในชุมชน
 วิถีชีวิตของคนในชุมชนตำบลคลองวัวจึงเปลี่ยนไป จากที่เคยอยู่แบบพึ่งพา พออยู่พอกิน เปลี่ยนเป็นทุก
 คนมุ่งการแข่งขันในการทำมาหารายได้ แต่ลักษณะของการช่วยเหลือ พึ่งพาในกลุ่มญาติพี่น้อง เพื่อน
 บ้านที่ซอภพอกันก็ยังคงมีอยู่ ในปีพ.ศ. 2539 นางปราณี จันทวร ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1
 บ้านบางตาแผ่นดินสมัยแรก จึงเป็นผู้นำชุมชนที่เป็นตัวแทนของภาครัฐ และเป็นปีที่ประเทศไทยเกิดภาวะ
 วิกฤติทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน ในตำแหน่งของ
 ผู้ใหญ่บ้านมา 3 สมัย ตั้งแต่ปี 2539-2552

3) ช่วงหลังเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540-2558) เป็นช่วงที่รัฐบาลพัฒนา
 ประเทศโดยยึดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ในปีพ.ศ. 2540 นี้
 เอง ประเทศไทยประสบวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง คนในชุมชนที่ตกงานกลับมาบ้าน บางคนไม่มี
 งานทำ ไม่มีรายได้ ทำให้มีการลักขโมยเกิดขึ้นในชุมชน บางคนเมื่อมาทำงานรับจ้างที่ไม่เคยทำมา
 ก่อน ได้ซ้อยขายมันมากขึ้น เพื่อให้มีแรงทำงาน ซึ่งขายมันเป็นยาเสพติดอย่างหนึ่งทำให้มีคนในชุมชนเริ่ม
 ติดยาเสพติด ในปีพ.ศ. 2544 นางปราณี จันทวร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ได้ชักชวนอาสาสมัครจากกลุ่มจัก
 สานร่วมกัน เฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติด โดยให้คนที่สนิทสนมคุ้นเคยกับผู้ติดยาไปชักชวน
 ให้เลิก และถ้าติดแล้วต้องบำบัด โดยการช่วยเหลือพาไปเลิกยา และหาอาชีพให้ทำตามความถนัด เช่น
 ถ้าต้องการจักสานก็จัดสอนให้ โดยมีเจ้าหน้าที่จากภาครัฐมาช่วยอบรมและให้การสนับสนุน ผลิตภัณฑ์ที่
 สานได้นำมาขายให้แก่กลุ่ม ทำให้กลุ่มจักสานมีสมาชิกเพิ่มขึ้น และในปี พ.ศ. 2544 ไม้ไผ่หายากและ
 ราคาแพงขึ้น กลุ่มจึงนำผักตบชวาที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้เป็นวัสดุในการจักสานแทน ส่วนผู้ที่ตกงาน
 ต้องการทำอาชีพอื่นที่ไม่มีในชุมชน ผู้ใหญ่บ้านได้ติดต่อประสานกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในการส่งให้
 ไปอบรมความรู้ในอาชีพที่ต้องการและหางานให้ทำ ซึ่งในช่วงนั้นรัฐบาลได้มีโครงการเข้ามาฟื้นฟูและ
 ช่วยเหลือหลายด้าน ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 คือ มุ่งให้คนในชุมชนจัดตั้งกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน ทำ
 อาชีพที่เหมาะสมแบบครบวงจร ตั้งแต่การผลิตการแปรรูปจากวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น และการจัด
 จำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้ คนในชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินจึงได้รวมเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มปลูก
 ไม้ กลุ่มเลี้ยงไก่ ไร่ นาสวนผสม เป็นต้น เพื่อขอความช่วยเหลือและสนับสนุนจากรัฐ

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ถึงฉบับที่ 11 ได้บัญญัติแนว
 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศที่มี “คนเป็น
 ศูนย์กลางการพัฒนา” และได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพติด การดำเนินงานของชุมชน
 บ้านบางตาแผ่นดิน ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ชุมชนได้ออกระเบียบข้อบังคับ
 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลคลองวัวในปี พ.ศ. 2545 และมีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องต่างๆแก่คนใน

ชุมชนโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณ เจ้าหน้าที่จากภาครัฐให้การอบรม และคนในชุมชนเป็นวิทยากรกันเอง ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลมีนโยบายให้ตั้งกองทุนแม่ของแผ่นดิน นางปราณี จันทวร ได้จัดตั้งกองทุนแม่ของแผ่นดินตำบลคลองวัว มีวัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติด และสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้บ้านบางตาแผ่นดินเป็นชุมชนปลอดยาเสพติด และได้พัฒนาชุมชนมาอย่างต่อเนื่องด้วยความตั้งใจ เสียสละของผู้นำชุมชน จนทำให้ได้รับพระราชทานรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ประจำปี 2549 ตามเกณฑ์การประเมินของกระทรวงมหาดไทย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการลดรายจ่าย 2) ด้านการเพิ่มรายได้ 3) ด้านการประหยัด 4) ด้านการเรียนรู้ 5) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ 6) ด้านการเอื้ออารีต่อกัน ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งโดยกลุ่มจักสานและนำผลกำไรมาจัดเป็นสวัสดิการ ได้ทำประชาคมจัดตั้งอย่างเป็นทางการขึ้น ในปี พ.ศ. 2550 โดยใช้ชื่อว่า “กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองวัว” เน้นที่ให้มีการออมเงินและเป็นทุนในการดูแลช่วยเหลือกันเองในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถช่วย เหลือตนเองได้ในระดับหนึ่ง และได้มีการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับภัยพิบัติต่างๆ ในสังคมอีกด้วย และในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลคลองวัว ที่ใช้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นที่รวบรวมและเผยแพร่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และความรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ มาตั้งแต่อดีต เมื่อได้จัดตั้งกองทุนแม่ของแผ่นดินตำบลคลองวัว ก็ได้รวบรวมข้อมูลด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชนด้วย และทำการเผยแพร่องค์ความรู้ในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดการความรู้ ทำเป็นแผนชุมชน ในปี พ.ศ. 2555 มีการประกวดศูนย์การเรียนรู้ในระดับจังหวัด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลคลองวัว ได้รับการคัดเลือกเป็น “ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินดีเด่น ระดับจังหวัด” ทางจังหวัดจึงให้ ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินตำบลคลองวัว เป็น “ศูนย์การเรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา มหาราชินี” ของจังหวัดอ่างทอง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาบทบาทและยุทธวิธีการดำเนินงานของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน

1. กรณีศึกษาของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกรณีศึกษาของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินมาเป็นกรณีศึกษา 5 กรณี ผลการศึกษาได้ข้อสรุปดังนี้

1) กลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านบางตาแผ่นดิน เน้นที่การเพิ่มรายได้ การสืบสานภูมิปัญญาดั้งเดิมและการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นกลุ่มแรกที่ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินก่อตั้งขึ้นมา ทำให้คนในชุมชนได้มารวมกัน ได้พึ่งพาอาศัยกันในการประกอบอาชีพและยังดำรงอยู่คู่กับชุมชน

2) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองวัว เน้นที่ให้มีการออมเงิน และเป็นทุนในการดูแลช่วยเหลือกันเองในชุมชน ช่วยเหลือคนจน ผู้สูงอายุ และผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ ทำให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถช่วยเหลือกันได้ในระดับหนึ่งไม่ต้องรอรจากภาครัฐอย่างเดียว

3) **ศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลคลองวัว** เน้นที่การมีสถานที่ที่เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวบรวมและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชนในการพัฒนาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

4) **กองทุนแม่ของแผ่นดินตำบลคลองวัว** เน้นที่การป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติด และสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสนองพระราชปณิธาน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยต่อปัญหาเสพติดที่แพร่ระบาดในสังคมไทย

5) **ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินตำบลคลองวัว** เน้นที่การเผยแพร่องค์ความรู้ในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จนทำให้ชุมชนบ้านบางตาแผ่น ตำบลคลองวัว ได้รับการคัดเลือกเป็น “ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา มหาราชินี จังหวัดอ่างทอง”

2. ผลการศึกษาบทบาทและยุทธวิธีการดำเนินงานของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางตาแผ่น ตามกรอบแนวคิด 5 มาตรการ

ผลการศึกษา พบว่า

1) **ภาครัฐ** ที่มีบทบาทสำคัญ คือ หน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กระทรวง กรม ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและให้การสนับสนุน เช่น กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองวัว เป็นต้น ยุทธวิธีที่ใช้ คือ 1) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ได้มีการเผยแพร่นโยบายทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และได้พิมพ์เป็นเอกสาร หนังสือ แผ่นพับแจก ในโอกาสต่างๆ 2) เกาะติดสถานการณ์ ได้ติดตามสถานการณ์ต่างๆ ความเคลื่อนไหว และสถานการณ์ในชุมชน กำหนดเป็นนโยบาย แนวทางการปฏิบัติที่ส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัดเจนสู่ชุมชน รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการตระหนักในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดหาต้นแบบ จัดหาผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรมาอบรมให้ความรู้ 4) ประสานสู่การปฏิบัติ ได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของกระทรวงในส่วนภูมิภาค ในท้องถิ่น ที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และอื่นๆตามที่ชุมชนต้องการ 5) ติดตามประเมินผลและให้การเสริมแรง ภาครัฐดำเนินการติดตามประเมินผลโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น และทำการจัดประกวด จัดการแข่งขัน เพื่อให้การเสริมแรง

2) **ผู้นำชุมชน** เป็นแกนนำสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ยุทธวิธีที่ใช้ คือ 1) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวต่างๆ โดยเฉพาะนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐ ทำให้ผู้นำและคนในชุมชนได้รับรู้ผ่านสื่อต่างๆ 2) เกาะติดสถานการณ์ ผู้นำได้ติดตามนโยบายของภาครัฐ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน และสภาพของชุมชนบ้านบางตาแผ่น มาร่วมกันวิเคราะห์ชุมชน กำหนดเป็นนโยบาย แนวทางการปฏิบัติของชุมชน หรือที่เรียก แผนชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าในการนำหลักปรัชญาไปใช้ในการดำเนินชีวิต 3) การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ ผู้นำชุมชนได้กระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการพูดคุย การอบรมสัมมนา การฝึกปฏิบัติ และการจัดแสดงผลงานที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) ประสานสู่การปฏิบัติ ผู้นำทำหน้าที่ในตำแหน่งที่คนในชุมชนเลือกตั้งหรือแต่งตั้งอย่างเต็มที่ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างจริงจัง และเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก (ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผลประโยชน์) 5) ติดตามประเมินผลและให้การเสริมแรง ผู้นำชุมชนทำหน้าที่เป็นแกนนำในการวางแผนการประเมิน ทำการประเมินและติดตามผลและให้การเสริมแรงด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งที่เป็นเงิน การให้กำลังใจและอื่นๆ ทำให้คนในชุมชนที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

3) สมาชิกในชุมชน เป็นผู้ที่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำชุมชนในรูปแบบต่างๆ และนำความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ยุทธวิธีที่ใช้ คือ 1) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคนในชุมชนด้วยตนเอง และชุมชนภายนอกเมื่อมีโอกาส โดยการสื่อสารวิธีต่างๆ เช่น การพูดคุยเมื่อพบปะกันชุมชนหรือคนภายนอกชุมชนที่มาศึกษาดูงาน การประชุมกลุ่ม การประชุมทำประชาพิจารณ์ ประกาศผ่านหอกระจายข่าว ทางอินเทอร์เน็ตผ่านทางโทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์บ้าน และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่วนการรับฟังข่าวสารส่วนใหญ่รับฟังจากวิทยุหรือดูโทรทัศน์ 2) เกาะติดสถานการณ์ สมาชิกในชุมชนได้ติดตามความเคลื่อนไหวทั้งในชุมชนและนอกชุมชน โดยผ่านสื่อต่างๆ ดังกล่าว ทำให้เกิดความตระหนักในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ เมื่อคนในชุมชนตระหนักในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ให้ความสนใจ และพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยให้ร่วมมือกับชุมชน หรือกลุ่มต่างๆ ที่ตนเป็นสมาชิก กระบวนการเรียนรู้มีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ร่วมประชุมอบรมสัมมนา ร่วมฝึกปฏิบัติงานที่สนใจ เป็นต้น ทำให้คนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจพร้อมที่จะปฏิบัติงานต่างๆ 4) ประสานสู่การปฏิบัติ คนในชุมชนมีการพูดคุยติดต่อประสานระหว่างสมาชิกด้วยกัน ประสานกับผู้นำชุมชน ภาครัฐ และเครือข่าย ทำให้เกิดการปฏิบัติตามโครงการ กิจกรรมต่างๆ ด้วยความเรียบร้อย ประสพผลสำเร็จทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ 5) ติดตามประเมินผล และให้การเสริมแรง คนในชุมชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ เมื่อถึงเวลาที่ได้กำหนดหรือเสร็จสิ้นโครงการ กิจกรรม ก็จะมีการประเมินและติดตามผลเป็นระยะตามที่ได้วางแผนไว้ ซึ่งคนในชุมชนได้ให้ความร่วมมือในงานที่ตนเกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

ตอนที่ 3 ผลสำเร็จที่ชุมชนได้รับจากการดำเนินงานของภาครัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลสำเร็จที่ชุมชนได้รับตามองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

1) ความพอประมาณ ได้แก่

- 1.1) มีการดำเนินชีวิตตามอัตภาพ คือ กินอยู่ ใช้จ่าย อย่างเหมาะสมกับฐานะของตนเอง
- 1.2) สามารถพึ่งพาตนเองได้ คือ เข้มแข็ง มีจิตสำนึกดี ใฝ่รู้/พัฒนาตนเอง ประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างเพียงพอ

1.3) สามารถประมาณตนให้เหมาะกับศักยภาพและสภาพชุมชน เช่น ประกอบอาชีพที่ถนัด และเป็นไปได้

1.4) มีการบริหารจัดการชุมชนที่พอเหมาะพอดี คือ มีการทำแผนชุมชน มีคณะกรรมการดำเนินงาน มีงบประมาณ และมีกฎระเบียบที่ใช้กำกับในการดำเนินงาน

1.5) ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม กับการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของคนในชุมชน

2) ความมีเหตุผล ได้แก่

2.1) สร้างระบบ กลไกการดำเนินงานโดยกลุ่มสมาชิก มีการออกกฎระเบียบ แนวทางการดำเนินงาน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วม

2.2) ใช้สถานที่อย่างคุ้มค่า อาคารที่สร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และถ่ายทอดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และใช้ในการดำเนินงานอย่างคุ้มค่า

2.3) จัดโครงการ/กิจกรรมต่างๆ อย่างรอบคอบ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชน และจัดตามนโยบายของรัฐบาล โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนอย่างรอบคอบไว้ในแผนชุมชน ร่วมทำอย่างระมัดระวัง

2.4) ประหยัดทรัพยากรเพื่อลดต้นทุน ลดต้นทุนการผลิตโดยรวมกันซื้อรวมกันขาย ใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นมาใช้ให้ได้ประโยชน์คุ้มค่า

2.5) จัดสภาพแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่ โดยการจัดตกแต่งให้สวยงาม รักษาความสะอาดในชุมชน

3) มีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แก่

3.1) มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและภาครัฐให้การส่งเสริม ผู้นำมีความเข้มแข็ง รอบรู้ ชยันต์อดทน มีจิตสำนึกรักชุมชน เสียสละและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และภาครัฐให้การส่งเสริมด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ จัดหาต้นแบบ/ผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรอบรมให้ความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ติดตามประเมินผล จัดประกวดผลงานเพื่อให้การเสริมแรง

3.2) มีการป้องกันความเสี่ยงที่ชัดเจน นำผักตบชวาใช้ในการสานแทนไม้ไผ่ มีการอบรมการทำบัญชีครัวเรือนควบคุมรายจ่าย จัดมีการออมเงินวันละบาทเข้ากองทุน จัดสวัสดิการดูแลช่วยเหลือกันเองในชุมชน

3.3) มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการสร้างสรรค์ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม เช่น นำภูมิปัญญาในการจักสานไม้ไผ่มาประยุกต์ใช้สานผักตบชวา

3.4) เป็นชุมชนปลอดภัยเสพติด จัดโครงการ/กิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เช่น อบรมให้ความรู้ เติมนเวรยาม เผ่าระวังปัญหายาเสพติด พาผู้ติดยาไปบำบัด เป็นต้น ทำให้ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินเป็นชุมชนที่ปลอดภัยเสพติด

3.5) มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น เครือข่ายวิทยากร เครือข่ายกลุ่มอาชีพ

4) ความรู้ ได้แก่

4.1) ผู้นำชุมชนเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ ทั้งการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาในโอกาสต่างๆ ที่สนใจ และที่ได้รับเชิญมา จัดโครงการ/กิจกรรมต่างๆ

4.2) สมาชิกในชุมชนสนใจเรียนรู้เรื่องต่างๆ ทั้งด้านการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การดำเนินงานของกลุ่ม โดยวิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำ กับสมาชิกด้วยกันอยู่เสมอ

4.3) มีปราชญ์ชาวบ้าน/วิทยากรในชุมชน ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนบางคนสามารถพัฒนาตนจนแบบอย่าง/เป็นปราชญ์ชาวบ้าน เป็นวิทยากรท้องถิ่น

4.4) มีศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งศึกษาดูงาน รวบรวมข้อมูลต่างๆ ของชุมชน ซึ่งได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนได้รับการคัดเลือกให้เป็น “ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินดีเด่น ระดับจังหวัด” ในปี 2555 ทางจังหวัดจึงให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา มหาราชินี จังหวัดอ่างทอง”

4.5) มีการจัดการความรู้ โดยรวบรวมองค์ความรู้ สรุบทบทเรียนการทำงาน สร้างความรู้ จัดระเบียบความรู้ที่ได้ นำมาแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้

5) คุณธรรม ได้แก่

5.1) ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมายึดเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และคนในชุมชนร่วมมือร่วมใจปฏิบัติตาม

5.2) มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและชุมชน มีการอบรมเลี้ยงดู สมาชิกในครอบครัว/ชุมชนให้ประพฤติดี มีคุณธรรม และห่างไกลยาเสพติดด้วยความร่วมมือของคนในชุมชน และนโยบายของภาครัฐจึงได้ตั้งเป็นกองทุนแม่ของแผ่นดินตำบลคลองวัว

5.3) มีความรักสามัคคีกัน มีการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง และร่วมทำกิจกรรมที่อนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน และกิจกรรมทางศาสนาอยู่เสมอ ทำให้คนในชุมชนได้มีโอกาสพบปะพูดคุย ทำให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกันมากขึ้น

5.4) มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ลักษณะของชุมชนยังมีความผูกพันแบบเครือญาติ จึงมีการช่วยเหลือกันในลักษณะพี่น้อง เครือญาติค่อนข้างมาก ให้โอกาสคนในชุมชนเมื่อทำผิด และรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน และเอื้ออาทรต่อกัน

5.5) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่เหนียวแน่น เนื่องจากความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ทำให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ หรือส่งเสริมการปฏิบัติกิจทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างเหนียวแน่น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัย 3 ประเด็น ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาบริบทของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน หมู่ที่ 1 ตำบลคลองวัว อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปราย ผลการศึกษาบริบทของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน ดังนี้

ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน ลักษณะการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ในช่วงแรกของการบุกเบิกกับการพึ่งพาตนเอง (พ.ศ. 2445-2503) วิธีการดำเนินชีวิตเป็นแบบพอเพียง ช่วงที่ 2 ของการเปลี่ยนแปลงชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน (พ.ศ. 2504-2539) วิธีชีวิตคนไทย

เปลี่ยนไปจากที่เคยอยู่แบบพึ่งพา พออยู่พอกิน เปลี่ยนเป็นทุกคนมุ่งการแข่งขันในการทำมาหารายได้ใน ปี พ.ศ. 2532 นางปราณี จันทรว ได้จัดตั้งกลุ่มจักสานไม้ไผ่เพื่อหารายได้เป็นอาชีพเสริม และช่วงที่ 3 หลังเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540-2558) คนในชุมชนที่ตกงานกลับบ้านที่ตำบลคลองวัว บางคนก็มารับจ้าง ที่มีที่ดินก็มาทำสวนปลูกพืชผักสวนครัวในที่ดินของตน ส่วนคนที่ว่างงานผู้ใหญ่บ้านได้ชักชวนให้ร่วมเข้ากลุ่มจักสานและสอนให้ทำ ส่วนผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพอื่นให้รวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันทำอาชีพที่ถนัดและประสานกับภาครัฐจัดหาวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ หรือบางคนได้ส่งไปอบรมกับกรมฝีมือพัฒนาแรงงาน และในปีพ.ศ. 2544 นี้เริ่มมียาเสพติดเข้ามาในชุมชน ผู้นำในชุมชนจึงชักชวนให้เฝ้าระวังปัญหาเสพติด ต่อมาในปีพ.ศ.2546 รัฐบาลมีนโยบายให้ชุมชนจัดตั้งกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อแก้ปัญหาเสพติด ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินได้ตั้งกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยนางปราณี จันทรว ซึ่งเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในชุมชนในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต ได้มีการทำแผนชุมชนโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ในปีพ.ศ. 2549 ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน ได้รับการประเมินให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบผ่านเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการลดรายจ่าย 2) ด้านการเพิ่มรายได้ 3) ด้านการประหยัด 4) ด้านการเรียนรู้ 5) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ 6) ด้านการเอื้ออารีต่อกัน ซึ่งคนในชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินมีการดำเนินการดังนี้ 1) ด้านการลดรายจ่าย มีการทำบัญชีครัวเรือน ปลูกผักสวนครัวและทำเกษตรผสมผสานเพื่อผลิตไว้กินในครอบครัว 2) ด้านการเพิ่มรายได้ มีการประกอบอาชีพเสริมจากการปลูกข้าว ได้แก่ การปลูกผักสวนครัว การจักสานผักตบชวาที่มีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำเกษตรแบบผสมผสานและอื่นๆ 3) ด้านการประหยัด กลุ่มจักสานมีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตโดยการออมวันละบาท ต่อมาได้จัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลคลองวัว 4) ด้านการเรียนรู้ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และติดตามข่าวสารต่างๆ ที่มีผู้นำมาเผยแพร่ รวมทั้งรับการอบรมเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ อยู่เสมอ ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มีการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ จัดตั้งสถานที่ในชุมชน และปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ ของทุกปี และด้านการเอื้ออารีต่อกัน คนในชุมชนดูแลกันเหมือนญาติ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีความรักสามัคคีกันดี มีการจัดเวรยามเพื่อดูแลความปลอดภัยในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์กมล ตันตรีสุนนท์ (2557) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาก่อนนาถ้ำ ตำบลก่อนนาถ้ำ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยหมู่บ้านมีแผนชุมชน กำหนดเป็นแนวทางเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย ทั้งการผลิต การดำรงชีพ และต้นทุน มีการพัฒนาระบบทุนชุมชน ในรูปแบบของธนาคารชุมชน มีวิสาหกิจชุมชนครบวงจร และสามารถพึ่งตนเองได้ ชุมชนมีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คนในชุมชนมีความรู้รักสามัคคี หมู่บ้านมีผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้านในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงทำให้ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินได้รับการฟื้นฟู มีการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวรับกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างดี โดยได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ ทำให้มีการดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา จันทรแดง (2555) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใน

เขตจังหวัดภาคกลางตอนบน ซึ่งพบว่าประกอบด้วย 3 แนวทางในการพัฒนา คือ 1) การฟื้นฟูชุมชน 2) การปรับตัวของชุมชน 3) การดำรงอยู่ของชุมชน และมี 3 ระบบสนับสนุน ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล และระบบความสัมพันธ์ โดยมีเงื่อนไขการมีส่วนร่วมแบบไตรภาคี ประกอบด้วย องค์กรภายในชุมชน องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคีสนับสนุน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาบทบาทและยุทธวิธีการดำเนินงานของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายบทบาทและยุทธวิธีการดำเนินงานของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน ดังนี้

1. ภาครัฐ ที่มีบทบาทสำคัญ คือ กระทรวง กรม เช่น กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและให้การสนับสนุน ยุทธวิธีที่ใช้ คือ 1) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ได้มีการเผยแพร่นโยบายทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต พิมพ์เป็นเอกสาร หนังสือ แผ่นพับแจกในโอกาสต่างๆ 2) เกาะติดตามสถานการณ์ ได้ติดตามสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน กำหนดเป็นนโยบาย แนวทางการปฏิบัติที่ส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัดเจนสู่ชุมชน รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการตระหนักในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) การบูรณาการ กระบวน การเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดหาต้นแบบ จัดหาผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรมาอบรมให้ความรู้ 4) ประสานสู่การปฏิบัติ ได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของกระทรวงในส่วนภูมิภาค ในท้องถิ่น ที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และอื่นๆตามที่ชุมชนต้องการ และ 5) การติดตามประเมินผลและให้การเสริมแรง ซึ่งการดำเนินงานสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำรัส โคตะยนต์ (2553) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาหมู่บ้านก้างปลา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และชุมชนภายนอกทำให้ชุมชนได้รับความสำเร็จ ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์กมล ตันตรีสุนนท์ (2557) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาก่อนนาแล็บ ตำบลก่อนนาแล็บ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อกระบวนการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน ได้แก่ การมีนโยบายสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น โครงการต่างๆ ที่รัฐจัดสรรให้ เช่น กองทุนหมู่บ้าน โครงการ SML การสร้างวิถีประชาธิปไตยในครอบครัว การมีต้นแบบ แห่งการเรียนรู้ การมีบทเรียนจากวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถนำมาสนับสนุนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ในทุกระดับ

2. ผู้นำชุมชน เป็นแกนนำสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ยุทธวิธีที่ใช้ คือ 1) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ได้เผยแพร่เกี่ยวกับสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวต่างๆ โดยเฉพาะนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐให้คนในชุมชนได้รับรู้ โดยทางตรง และผ่านสื่อต่างๆ 2) เกาะติดตามการณ์ ติดตามนโยบายของภาครัฐ ความเคลื่อนไหวทั้งในชุมชนและนอกชุมชน และสภาพของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน มาวิเคราะห์ชุมชน กำหนดเป็นนโยบาย/แนวทางการปฏิบัติของชุมชน หรือ แผนชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และสร้างความ

ตระหนักให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าในการนำหลักปรัชญาไปใช้ในการดำเนินชีวิต 3) การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ ผู้นำชุมชนได้กระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการพูดคุย การอบรมสัมมนา การฝึกปฏิบัติ และการจัดแสดงผลงานที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) ประสานสู่การปฏิบัติ ผู้นำทำหน้าที่ในตำแหน่งอย่างเต็มที่ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติ และเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก (ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผลประโยชน์) 5) ติดตามประเมินผลและให้การเสริมแรง ผู้นำชุมชนทำหน้าที่เป็นแกนนำในการวางแผนการประเมิน ทำการประเมินและติดตามผล ซึ่งคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์กมล ตันตรีสุนทร (2557) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข”: กรณีศึกษาบ้านถ่อนนาลับ ตำบลถ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า หมู่บ้านมีแผนชุมชน กำหนดเป็นแนวทางเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย ทั้งการผลิต การดำรงชีพ และต้นทุน มีการพัฒนาระบบทุนชุมชน มีวิสาหกิจชุมชนครบวงจร และสามารถพึ่งตนเองได้ ชุมชนมีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คนในชุมชนมีความรู้รักสามัคคี มีผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้านในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ประสานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับหมู่บ้าน มีความพร้อมที่จะเสียสละให้แก่ส่วนรวม มีศักยภาพในความเป็นผู้นำสูง และติดตามประเมินผลงานอยู่เสมอ

3. สมาชิกในชุมชน เป็นผู้ที่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำชุมชนในรูปแบบต่างๆ และนำความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ยุทธวิธีที่ใช้ ด้าน 1) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สมาชิกในชุมชนได้ให้ความร่วมมือกับคนในชุมชนด้วยกันเองเป็นอย่างดีและให้ความร่วมมือกับภายนอก โดยการสื่อสารวิธีต่างๆ เช่น การพูดคุยเมื่อพบปะกัน การประชุมกลุ่ม ประชุมทำประชาพิจารณ์ ประกาศผ่านหอกระจายข่าว โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือทางไลน์ ทางอินเทอร์เน็ต และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น และรับฟังข่าวสารจากวิทยุ ดูโทรทัศน์ 2) เกาะติดสถานการณ์ สมาชิกในชุมชนได้ติดตามความเคลื่อนไหวทั้งในชุมชนและนอกชุมชนตามสื่อต่างๆ ทำให้เกิดความตระหนัก ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ สมาชิกในชุมชนสนใจในการเรียนรู้ โดยให้ร่วมมือกับชุมชน หรือกลุ่มต่างๆ ที่เป็นสมาชิก โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา การลงมือฝึกปฏิบัติในชุมชน เป็นต้น ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจพร้อมที่จะปฏิบัติ 4) ประสานสู่การปฏิบัติ สมาชิกในชุมชนมีการประสานกันระหว่างสมาชิกด้วยกัน ประสานกับผู้นำชุมชน ประสานภาครัฐและเครือข่าย ทำให้การดำเนินงานและการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ 5) ติดตามประเมินผล สมาชิกในชุมชนได้รับการติดตามโครงการ/กิจกรรมต่างๆ เป็นระยะ และมีการจัดประกวดเพื่อให้การเสริมแรง คนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มต่างๆ ได้ดำเนินงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ทำให้ได้รับรางวัลจากการประกวดมากมาย ทำให้มีกำลังใจและให้ความร่วมมือในงานที่ตนรับผิดชอบ/เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา จันทรแดง (2555) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน พบว่า ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์กมล ตันตรีสุนทร (2557) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข”: กรณีศึกษาบ้านถ่อนนาลับ ตำบลถ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ชาวบ้านมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและครอบครัวตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและเครือข่าย หรือหน่วยงานภาครัฐ มีการสร้างภาคีเครือข่ายในระดับชุมชน มีการตั้งกฎระเบียบในชุมชน และมีหลักคุณธรรม 5 ประการที่เป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจกัน

ตอนที่ 3 ผลสำเร็จที่ชุมชนได้รับจากการดำเนินงานของภาครัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลสำเร็จที่ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินได้รับจากการดำเนินงานของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1) ความพอประมาณ

1.1) มีการดำเนินชีวิตตามอัตภาพ คนในชุมชนบางตาแผ่นดินดำเนินชีวิตตามอัตภาพหรืออยู่อย่างพอเพียง โดยยึดหลักทางสายกลาง สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) (2555 จ) ได้เผยแพร่คนที่เป็นตัวอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ปี พ.ศ. 2550 คือ นายจันทร์ ประทุมภา จังหวัดนครราชสีมา ที่ดำรงตนอย่างสมถะ ไม่โลภมาก ไม่มีภาระหนี้สิน สร้างอาหารไว้กินเองในครอบครัว ใช้แรงงานภายในครอบครัว และที่ได้รับรางวัลชนะเลิศด้านประชาชนทั่วไป ในปี พ.ศ. 2550 คือ นายแสนหมื่น อินทรโยธา อาชีพเกษตรกรและผู้นำชุมชน ได้ใช้ชีวิตแบบพอมีพอกิน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้คนอื่น มีความสุขกับชีวิตที่เป็นอยู่

1.2) การดำเนินชีวิตที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยที่คนในชุมชนบางตาแผ่นดิน เริ่มพึ่งพาตนเองในระดับครอบครัวก่อนในเรื่องปัจจัยสี่ สอดคล้องกับที่ สำนักงาน กปร. (2555 จ) ได้เผยแพร่คนที่เป็นตัวอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทบุคคลทั่วไป คือ นายสมพงษ์ พรผล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ที่ขยันอดทน ทำงานให้มีรายได้พอเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพึ่งพาตนเอง

1.3) สามารถประมาณตนให้เหมาะกับศักยภาพและสภาพชุมชน คนในชุมชนบางตาแผ่นดินได้ประมาณตนในด้านการใช้จ่ายและตั้งศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เลือกอาชีพที่ถนัดและเหมาะกับสภาพชุมชนทำ เช่น ทำปุ๋ยชีวภาพ เกษตรผสมผสาน เลี้ยงปลา เป็นต้น แล้วรวมกลุ่มกันตามกำลังทุนและความสามารถที่มีอยู่ สอดคล้องกับที่ สำนักงาน กปร. (2555 จ) ได้เผยแพร่ตัวอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ของกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่ดำเนินธุรกิจตามศักยภาพของกลุ่ม มีการตรวจสอบการใช้เงินกู้ของสมาชิกและควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

1.4) ชุมชนบางตาแผ่นดินมีการบริหารจัดการชุมชนที่ที่พอเหมาะพอดี มีขั้นตอนดำเนินการงาน คือ มีการทำแผนชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยสมาชิกมีส่วนร่วม เลือกผู้นำที่เข้มแข็งและมีบทบาทสำคัญ ผู้นำและสมาชิกได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ มีการ

ประสาน/ประชุมสมาชิกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความชัดเจนในการปฏิบัติการ มีการจัดหางบประมาณทั้งภายในและภายนอก และมีการประเมินผลงานที่เน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับที่สำนักงาน กปร. (2555 จ) ได้เผยแพร่ตัวอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านดอกบัว อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งชุมชนมีการวิเคราะห์ถึงศักยภาพของชุมชน และทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำมาพัฒนาชุมชน โดยยึดหลักความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไปไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา จันทรแดง (2555) ที่พบว่า ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารจัดการชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็ง มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา และจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ส่งเสริมการศึกษาของคนในชุมชน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ มีการประสานงานของชุมชน งบประมาณเน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การตลาดมีลักษณะการรวมกลุ่ม และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

1.5) ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ชุมชนบางตาแผ่นมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี หรือผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีเก่าและใหม่อย่างเหมาะสม เช่น การติดต่อสื่อสารของคนในชุมชนที่เปลี่ยนไปจากเดิม เปลี่ยนเป็นการใช้โทรศัพท์บ้านและโทรศัพท์มือถือแทนการเดินทางไปพบในบางครั้ง การทำนาเปลี่ยนจากเดิมมาใช้เครื่องจักรแทน เช่น ใช้รถไถนา ใช้รถเกี่ยวเกี่ยวข้าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา จันทรแดง (2555) ที่พบว่า ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารจัดการชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งนั้น ต้องมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อลดขั้นตอนการผลิตและผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีเก่าและเทคโนโลยีใหม่ สอดคล้องกับที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2550) ได้อธิบายว่า การพัฒนาชุมชนในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงด้านเทคโนโลยี ต้องรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับความต้องการและสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญา

2) ความมีเหตุผล

2.1) สร้างระบบ กลไกการดำเนินงานโดยกลุ่มสมาชิก มีการกำหนดกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ กติกาในการปฏิบัติของบ้านบางตาแผ่น โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วม เช่น กำหนดระเบียบข้อบังคับศูนย์เรียนรู้ชุมชน ตำบลคลองวัว พ.ศ. 2545 และปรับปรุงในปี พ.ศ. 2551 กำหนดกลไกในการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด การจัดสวัสดิการชุมชน กองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นต้น สอดคล้องกับที่สำนักงาน กปร.(2555จ) ได้เผยแพร่คนที่เป็นอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทบุคคลทั่วไป คือ นายสมพงษ์ พรผล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ในด้านความมีเหตุผล คือ มีความคิดอย่างเป็นระบบ วางแผนในทุกเรื่อง จัดสรรเงินไว้สำหรับการลงทุน ส่วนเงินรายรับที่หักแล้วคงเหลือเป็นเงินออมสำหรับครอบครัว และสอดคล้องกับที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านดอกบัว อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในด้านความมีเหตุผล คือ มีการร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรของชุมชนด้วยเหตุผลและความรู้ความเข้าใจ ก่อนนำไปใช้ในการทำแผนพัฒนาชุมชน

2.2) ใช้สถานที่อย่างคุ้มค่า ชุมชนบางตาแผ่นได้สร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ เช่น จำหน่ายผลิตภัณฑ์ผักตบชวา เป็นที่ศึกษาดูงานและจัดอบรม พบปะพูดคุยในการทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการดำเนินงานของศูนย์ จึงเป็นแหล่งเรียนรู้และ

ถ่ายทอดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน คนในชุมชนเดินทางไปที่ศูนย์ได้สะดวก จึงทำให้สถานที่ศูนย์ถูกใช้อย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์กมล ตันตรีสุนทร (2557) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาบ้านถ่อนนาลับ ตำบลถ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่า ศูนย์กลางที่เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ บ้านผู้นำ และสอดคล้องกับที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (2550) กล่าวถึง ความพอเพียงระดับชุมชน เป็นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาสร้างประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความเป็นอยู่ที่พอเพียง

2.3) จัดโครงการ/กิจกรรมต่างๆ อย่างรอบคอบ ตามที่กำหนดไว้ในแผนชุมชนโดยคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนโดยคำนึงถึงจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค ของชุมชน ร่วมทำอย่างระมัดระวังโดยใช้ความรู้ตามหลักวิชาการ กฎหมาย หลักคุณธรรมและวัฒนธรรมที่ดั่งามในการดำเนินงาน จึงทำให้โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์กมล ตันตรีสุนทร (2557) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาบ้านถ่อนนาลับ ตำบลถ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่า หมู่บ้านยังมีแผนชุมชนที่เกิดจากการระดมความคิดของผู้นำและสมาชิกในหมู่บ้านเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานตามแผนการ

2.4) ประหยัดทรัพยากรเพื่อลดต้นทุน ชุมชนบางตาแผ่นลดต้นทุนการผลิตโดยรวมกันซื้อรวมกันขาย ใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นมาใช้ให้ได้ประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด ใช้ผักตบชวาที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการสานผลิตภัณฑ์แทนไม้ไผ่ทำให้ต้นทุนต่ำลง ส่งเสริมให้สมาชิกและคนในชุมชนได้ปลูกผักสวนครัว ทำน้ายาต่างๆ ใช้ในครัวเรือน สอดคล้องกับที่ วิทยา จันทร์แดง (2555) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน แล้วพบว่า ควรมีการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการ

2.5) จัดสภาพแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่ โดยการจัดตกแต่งให้สวยงาม รักษาความสะอาดในชุมชน ชุมชนบางตาแผ่นได้มีการช่วยกันดูแลความสะอาดหน้าบ้าน ปลูกต้นไม้ในชุมชนทำให้ชุมชนสะอาด สวยงาม ร่มรื่น น่าอยู่ สอดคล้องกับที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2550, น. 22-23) ที่ได้อธิบายว่า ความพอเพียงระดับชุมชน คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมการช่วยดูแลรักษาความสงบความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย

3) มีภูมิคุ้มกันที่ดี

3.1) มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและภาครัฐส่งเสริม ผู้นำกลุ่มที่นำโดยนางปราณี จันทวร เป็นผู้นำที่เข้มแข็ง มีความใฝ่รู้ ขยันอดทน มีจิตสำนึกรักชุมชน เสียสละ พัฒนาคณะเองอยู่เสมอ เช่น เมื่อมียาเสพติดเข้ามาในชุมชน ได้นำทีมอาสาสมัครจากกลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาร่วมกันเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาเสพติดในชุมชน โดยเริ่มต้นด้วยคำว่า “หมู่บ้านเรา เราต้องช่วยกัน” ด้วยใจที่มุ่งมั่นเสียสละ จึงนำทีมอาสาสมัครเดินเยี่ยมบ้าน เพื่อพูดคุยปัญหา แล้วนำปัญหาที่ได้มาพูดคุยในที่ประชุมใหญ่ของหมู่บ้าน ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและร่วมมือมากขึ้น สอดคล้องงานวิจัยของ จำรัส โคตะ

ยันต์ (2553) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาหมู่บ้านก้างปลา ตำบลหนองไผ่ อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กำนันนายสมชาย อันทะไชย เป็นผู้นำโดยตำแหน่งที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ที่สามารถทำงานร่วมกันโดยอาศัยหลักการปกครองแบบพี่น้อง ญาติมิตร การตัดสินใจในการดำเนินงานของหมู่บ้านต้องผ่านกระบวนการประชาคมเพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และได้รับสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์กมล ตันตริสุนนท์ (2557) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาก่อนนาถ ตำบลก่อนนาถ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน ได้แก่ การมีนโยบายสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการ SML การสร้างวิถีประชาธิปไตยในครอบครัว การมีต้นแบบแห่งการเรียนรู้ การมีบทเรียนจากวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถนำมาสนับสนุนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ในทุกระดับ

3.2) มีการป้องกันความเสี่ยงที่ชัดเจน เช่น คนในชุมชนมีการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ อาชีพหลัก คือ ทำการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าว รองลงมา คือ จักสาน อาชีพรับจ้าง ปลูกผักสวนครัว เป็นต้น กลุ่มจักสานวางแผนอย่างรอบคอบ ได้นำผักตบชวามาใช้ในการสานแทนไม้ไผ่ที่หายากและราคาแพง มีผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบ มีการทำบัญชีครัวเรือนควบคุมรายจ่าย จัดให้มีการออมเงินวันละบาท มีการจัดสรรกำไรเป็นสวัสดิการดูแลช่วยเหลือกันเองในชุมชน และใช้จ่ายอย่างประหยัด สอดคล้องกับที่ สำนักงาน กปร. (2555 จ) ได้เผยแพร่ตัวอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทธุรกิจขนาดใหญ่ ปี พ.ศ. 2550 ของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด(มหาชน) ด้านภูมิคุ้มกัน ที่มีการบริหารความเสี่ยงที่ชัดเจน มีการพัฒนานวัตกรรมตลอดจนกำหนดนโยบายจัดสรรกำไร เพื่อใช้ประโยชน์ในการเติบโตร่วมกันขององค์กรและสังคมอย่างยั่งยืน และที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดย่อม ของบริษัทพรทิพย์ (ภูเก็ต) จำกัด อำเภอมะเมือง จังหวัดภูเก็ต ด้านภูมิคุ้มกัน ที่กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์หลากหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์กมล ตันตริสุนนท์ (2557) ที่พบว่า ด้านการเพิ่มรายได้ อาชีพหลัก คือ ทำการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าว รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง ประกอบอาชีพเสริมด้วยการปลูกผักสวนครัว ปลูกข้าวโพด หลังฤดูกาลทำนา และด้านการประหยัดภายในชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชน

3.3) มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการสร้างสรรค์ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม เช่น นำภูมิปัญญาในการจักสานไม้ไผ่มาประยุกต์ใช้สานผักตบชวา ทำน้ำยาล้างจาน การใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ สอดคล้องกับที่ สำนักงาน กปร. (2555 จ) ได้เผยแพร่ตัวอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ปี พ.ศ. 2550 คือ นายจันทร์ ประทุมภา จังหวัดนครราชสีมาด้านภูมิคุ้มกัน โดยผลิตปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชขึ้นใช้เอง และที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทธุรกิจขนาดกลาง ปี พ.ศ. 2550 ของบริษัทชุมพรคาบานารีสปอร์ต และศูนย์กีฬาต้าน้ำ ที่มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างนวัตกรรมบริการ ให้บริการ เพื่อให้ลูกค้าได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตชนบทและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3.4) เป็นชุมชนปลอดภัยเสถียร ได้จัดโครงการ/กิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเสถียรในชุมชน เช่น อบรมให้ความรู้ เติมนเวรยาม เผ่าระวังปัญหาเสถียร พาผู้ติดยาไปบำบัด เป็นต้น ทำให้

ชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินเป็นชุมชนที่ปลอดภัยเสถียร ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต่อมารัฐบาล ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสถียรโดยกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ มีโครงการกองทุนแม่ ของแผ่นดินที่ให้การส่งเสริมและแก้ไขปัญหาเสถียรในชุมชน โดยมอบเงินให้ชุมชนที่ร่วมดำเนินการ ก่อตั้ง กองทุนละ 8,000 บาท เพื่อใช้ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และคนในชุมชนร่วมระดมทุน ศรัทธาและทุนปัญญาเข้าสมทบ จัดกิจกรรมต่างๆ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2545)

3.5) มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายทั้งภายใน และภายนอกชุมชน เช่น เครือข่ายวิทยากร เครือข่ายกลุ่มอาชีพ เครือข่ายสวัสดิการชุมชน เป็นต้น สอดคล้องกับที่สำนักงาน กปร. (2555 จ) ได้เผยแพร่ตัวอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ปี พ.ศ. 2550 คือ นายจันทร์ ประทุมภา จังหวัด นครราชสีมา ด้านภูมิคุ้มกัน มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนและแบ่งปันอาหาร

4) ความรู้

4.1) ผู้นำชุมชนเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ ทั้งการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาในโอกาสต่างๆ ที่ สนใจ และที่ได้รับเชิญมา และนำความรู้ไปจัดโครงการ/กิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับที่สำนักงาน กปร. (2555 จ) ได้เผยแพร่ตัวอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทบุคคลทั่วไป คือ นายสมพงษ์ พรผล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ด้านความรู้ ได้แสวงหา ความรู้ด้วยการเข้าอบรม อ่านหนังสืออยู่เสมอ ใช้การสังเกตในการพัฒนาการทำสวนยางให้ได้ผลผลิตที่ ดี และที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ด้านประชาชนทั่วไป ปี พ.ศ. 2550 คือ นายแสนหมั่น อินทรไชยา อาชีพ เกษตรกรและผู้นำชุมชน ด้านความรู้ เป็นผู้ที่ไม่รู้และได้รับการอบรมดูงานอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งได้ นำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้จนเป็นแบบอย่างของคนในชุมชน

4.2) สมาชิกในชุมชนสนใจเรียนรู้เรื่องต่างๆ ทั้งด้านการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การ ดำเนินงานของกลุ่ม การจัดสวัสดิการชุมชนที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน โดยวิธี แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำ กับสมาชิกด้วยกันอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำรัส โคตะยนต์ (2553) ได้ทำการศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาหมู่บ้านก้างปลา ตำบลหนองไผ่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ กัลย์ภรณ์ ตันตรีสุรนนท์ (2557) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาก่อนนาถ้ำ ตำบลก่อนนาถ้ำ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่า ในด้านการเรียนรู้ มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากผู้นำหมู่บ้าน คือ กำนัน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการ ขับเคลื่อน ผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน รวมทั้งการได้รับการ ฝึกอบรมกับหน่วยงานต่างๆ

4.3) มีปราชญ์ชาวบ้าน/วิทยากรในชุมชน ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนบางคนสามารถ พัฒนาตนเองแบบอย่าง/เป็นปราชญ์ชาวบ้าน เป็นวิทยากรท้องถิ่น ดังรายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน บ้านบางตาแผ่นดินในปัจจุบัน ได้แก่ 1) นางปราณี จันทวร ด้านเศรษฐกิจพอเพียง 2) นางสมพิศ ชุมแสง ด้านเกษตรชีวภาพไม้ผล 3) นางสมหวัง สอนไว ด้านเกษตรขยายพันธุ์ไม้ 4) นายบุญช่วย จันประดิษฐ์ ด้านจักสานไม้ไผ่ 5) นางดำรง ทัพบำรุง ด้านการศึกษา สอดคล้องกับที่ สำนักงาน กปร. (2555 จ) ได้ เผยแพร่ตัวอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี พ.ศ. 2552-2553 ที่ได้รับรางวัล

ชนะเลิศประเภทประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและกันดาร คือ นาง คอสมะ แลแมแน อำเภोजะนะ จังหวัดนราธิวาส ด้านความรู้ ได้เฝ้าหาความรู้อยู่เสมอด้วยการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ แล้วนำมาขยายผลให้แก่เพื่อนบ้านเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทบุคคลทั่วไป คือ นายสมพงษ์ พรผล อำเภोजะนะ จังหวัดพังงา ด้านความรู้ ได้แสวงหาความรู้ด้วยการเข้าอบรม อ่านหนังสืออยู่เสมอ ใช้การสังเกตในการพัฒนาการทำสวนยางให้ได้ผลผลิตที่ดี และขยายผลถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น และที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านดอกบัว อำเภोजะนะ จังหวัดพะเยา ด้านความรู้ คือนำหลักวิชามาใช้ในการวางแผนประกอบอาชีพดำเนินกิจกรรมของชุมชน ผู้นำชุมชนเข้าร่วมฝึกอบรมพัฒนาความรู้ต่างๆ และถ่ายทอดให้แก่สมาชิก

4.4) มีศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งศึกษาดูงาน รวบรวมข้อมูลต่างๆ ของชุมชน ซึ่งได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนได้รับการคัดเลือกให้เป็น “ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินดีเด่น ระดับจังหวัด” ในปี 2555 ทางจังหวัดจึงให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา มหาราชินี จังหวัดอ่างทอง” สอดคล้องกับที่ สำนักงาน กปร. (2555 จ). ได้เผยแพร่ ตัวอย่างผลสำเร็จ การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านดอกบัว อำเภोजะนะ จังหวัดพะเยา ด้านความรู้ มีการถ่ายทอดให้แก่สมาชิกโดยมีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นแหล่งศึกษาดูงานของคนในชุมชนและบุคคลทั่วไป และที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทเกษตร ทฤษฎีใหม่ คือ นางเป็รียวจันทร์ ต๊ะตันยาง อำเภोजะนะ จังหวัดเชียงรายที่มีศูนย์เรียนรู้เพื่อสนับสนุนชุมชน

4.5) มีการจัดการความรู้ โดยรวบรวมองค์ความรู้ สรุบทบทเรียนการทำงาน สร้างความรู้ จัดระเบียบความรู้ที่ได้ นำมาแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัย ของ วิทยา จันทรแดง (2555) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน พบว่าการจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส และการสนับสนุนการนำภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการ พัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชน สร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิต

5) คุณธรรม

5.1) ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมายึดเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และคนในชุมชนร่วมมือร่วมใจปฏิบัติตาม ทำให้ตำบลคลองวัวได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ “อยู่เย็น เป็นสุข” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์กมล ตันตรีสุนทร (2557) ที่ได้ศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” กรณีศึกษาบ้านถ่อนนาลับ ตำบลถ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่า นายแสนหมั่น อินทรไชยา เป็นผู้นำธรรมชาติได้ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแบบอย่างให้แก่ชาวบ้าน โดยมีการปฏิบัติตนและครอบครัวให้อยู่อย่างพอเพียง ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น เมื่อพื้นฐานครอบครัวมีความอบอุ่นแล้วจึงสามารถเป็นแกนนำที่จะผสมผสานทุกภาคส่วน ทั้งผู้นำธรรมชาติและคณะกรรมการหมู่บ้านที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านจนประสบผลสำเร็จได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข”

5.2) มีความรับผิดชอบต่อบรรดาครอบครัวและชุมชน มีการอบรมเลี้ยงดู สมาชิกในครอบครัว/ชุมชนให้ประพฤติดี มีคุณธรรม และห่างไกลยาเสพติด ด้วยความร่วมมือของคนในชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ต่อมาได้ตั้งเป็นกองทุนแม่ของแผ่นดินตำบลคลองวัว ตามนโยบายของภาครัฐ สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2550, น. 18-19) อธิบาย ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ไม่ทำอะไรเกินตัว ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งใฝ่รู้และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อความมั่นคงในอนาคต และเป็นที่ยังให้ผู้อื่นได้ในที่สุด

5.3) มีความรักสามัคคีกัน มีการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง และร่วมทำกิจกรรมที่อนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน และกิจกรรมทางศาสนาอยู่เสมอ ทำให้คนในชุมชนได้มีโอกาสพบปะพูดคุย ทำให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกันมากขึ้น สอดคล้องกับที่ จำรัส โคตะยงค์ (2553) ที่ศึกษาชุมชนที่มีความรักสามัคคี พบว่า มีการประชุมทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่และมีข้อสรุปร่วมกัน ทำกิจกรรมในหมู่บ้านร่วมกัน เช่น งานบุญประเพณีของหมู่บ้าน เป็นต้น และพบว่า ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ได้แก่ การจักสาน การแปรรูปอาหาร การทำพิธีต่าง ๆ เป็นสื่อเชื่อมโยงในการสร้างความสัมพันธ์และการทำกิจกรรมร่วมกัน

5.4) มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ลักษณะของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน ยังมีความผูกพันแบบเครือญาติ จึงมีการช่วยเหลือกันในลักษณะพี่น้อง เครือญาติค่อนข้างมาก ให้โอกาสคนในชุมชนเมื่อทำผิดและรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน จึงมีกิจกรรมต่างๆที่ช่วยเหลือกันในชุมชน เช่น มีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีกองทุนสวัสดิการชุมชน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ ทุนการศึกษา ทุนพัฒนาอาชีพ กิจกรรมสาธารณประโยชน์ ฅาปนกิจสงเคราะห์ผู้เสียชีวิตและสวัสดิการอื่นๆ ซึ่งเป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน และเอื้ออาทรต่อกัน สอดคล้องกับที่สำนักงาน กปร. (2555 จ) ได้เผยแพร่ตัวอย่างผลสำเร็จการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปี พ.ศ. 2552-2553 ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและกันดาร คือ นาง คอสมะ แลแมแน อำเภोजจะนะ จังหวัดนราธิวาส ด้านคุณธรรม ได้เป็นอาสาสมัครดูแลคนป่วยและผู้สูงอายุ รับเป็นวิทยากรบรรยาย และถ่ายทอดความรู้ในการทำอาชีพเสริมโดยไม่รับค่าตอบแทน และที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ด้านคุณธรรม มีกองทุนสงเคราะห์ช่วยเหลือสมาชิกและครอบครัว กรณีเสียชีวิต และมีกองทุนช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน เช่น วัด โรงเรียน และที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านดอแก้ว อำเภอมือง จังหวัดพะเยา ด้านคุณธรรม คือ มีความร่วมมือและช่วยเหลือกันภายในชุมชน อาสาสมัครทำงานช่วยเหลือส่วนรวมโดยไม่หวังค่าตอบแทน เช่น กลุ่มสตรีกลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. เป็นต้น

5.5) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่เหนียวแน่น เนื่องจากชุมชนยังมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติค่อนข้างมาก ทำให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ หรือส่งเสริมการปฏิบัติกิจทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างเหนียวแน่น

สอดคล้องกับที่ จำรัส โคตะยนต์ (2553) ได้ศึกษา: กรณีศึกษาหมู่บ้านก้างปลา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และและกัลย์กมล ตันตรีสุนนท์ (2557) ได้ศึกษา: กรณีศึกษาบ้านถ่อนนาลับ ตำบลถ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่พบเหมือนกันคือ ความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่ไว้วางใจกันมานานตั้งแต่บรรพบุรุษ ทำให้การขอความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างเต็มใจ และยังพบว่า ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ได้แก่ การจักสาน การแปรรูปอาหาร การทำพิธีต่าง ๆ การทำมุกประดับ การเล่นดนตรี และรำภูไทเป็นสื่อเชื่อมโยงในการสร้างความสัมพันธ์และการทำกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง บทบาทของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน ตำบลคลองวัว อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

1.1 สารสนเทศที่ได้เกี่ยวกับชุมชนบ้านบางตาแผ่นดิน หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายในระดับต่างๆ เพื่อพัฒนาคน และการปฏิบัติงาน ร่วมกันระหว่างชุมชนกับภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้แต่ละฝ่ายสามารถปฏิบัติงานได้ตามบทบาทอย่างเหมาะสม

1.2 ส่วนราชการหรือหน่วยงานต่างๆ ในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นควรให้การส่งเสริมสนับสนุนชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยให้คำแนะนำปรึกษา ไม่ก้าวก่ายหรือสั่งการ เพื่อให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา และความต้องการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพ

1.3 ส่วนราชการหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเกิดความยั่งยืนต่อไป

1.4 โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง รัฐควรให้การสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินโครงการอย่างสม่ำเสมอ

1.5 ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่แนวความคิด และประสบการณ์ในการจัดโครงการ/กิจกรรมของชุมชนบ้านบางตาแผ่นดินที่มีผลสัมฤทธิ์สูง เป็นรูปแบบให้แก่เครือข่ายต่างๆ ผ่านสื่อในรูปแบบที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ทำการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

2.2 ศึกษาโครงการ/กิจกรรมของชุมชน ที่ควรนำมาต่อยอดเพื่อพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ติดตามโครงการ/กิจกรรมของชุมชน ที่ดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าโครงการใดก่อให้เกิดผลทางบวกต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน